

WEI

GŁÓWNE PROBLEMY POLAKÓW

**Gdzie szwankuje
państwo?**

Główne problemy Polaków, czyli gdzie szwankuje państwo?

Badanie przeprowadzone przez
Maison & Partners na zlecenie
Warsaw Enterprise Institute

WEI

Maison
& PARTNERS

Warszawa 2023

Spis treści

Główne problemy Polaków, czyli gdzie szwankuje państwo	4
Główne wyniki	6
Wyniki szczegółowe	8
Cele i metodologia badań	19
Charakterystyka demograficzna próby	20

Główne problemy Polaków, czyli gdzie szwankuje państwo

Świat trawi ekspertoza lub jak to ujmuje prof. William Easterly w „**Tyranii ekspertów**”: *Pozamykani w gabinetach opracowują kolejne plany zbawienia świata, przekonani, że znają problemy zwykłego człowieka. Często jednak mylą się co do tego i opracowują metody zwalczania wymyślanego wroga. Ludzie zaś nadal cierpią.*

Nie chcemy powtarzać tego błędu.

W Warsaw Enterprise Institute uważnie przyglądamy się funkcjonowaniu naszego kraju w wielu wzajemnie powiązanych ze sobą dziedzinach – od gospodarki, przez demografię po sądownictwo. Nasza ogólna diagnoza jest prosta: wiele defektów współczesnej Polski takich, jak niesprawiedliwe sądy, zatkana ochrona zdrowia, czy biurokratyzowana gospodarka to wynik nadmiernej wiary w siłę administracji aparatu państwowego i rządzących nim kadr.

Żeby jednak uniknąć ekspertozy, która wiele think tanków sprowadziła na manowce bezpłodnego teoretyzowania lub groźnego społecznego konstruktywizmu, zapytaliśmy Polaków o to, które problemy trapią ich najbardziej i – co za tym idzie – które dziedziny funkcjonowania należałoby zreformować w pierwszej kolejności. Wskazaliśmy do wyboru 9 takich obszarów (ochrona zdrowia, wymiar sprawiedliwości, gospodarka, finanse publiczne, bezpieczeństwo, edukacja, energia i klimat, polityka społeczna i demografia), a ilościowe badanie opinii publicznej na grupie 1094 Polaków przeprowadziła na nasze zlecenie firma Maison&Partners.

Okazuje się, że opinie Polaków są w dużej mierze zbieżne ze stanowiskiem WEI. Wśród trzech obszarów wymaga-

jących natychmiastowego remontu wymieniają oni ochronę zdrowia, wymiar sprawiedliwości i gospodarkę. Dwie ostatnie dziedziny to przedmiot wieloletnich pogłębionych badań naszego instytutu, a gospodarka to przedmiot naszej szczególnej troski. Cieszy więc, że aż 40 proc. badanych stawia gospodarkę na podium wśród najważniejszych kwestii.

Silna gospodarka to w długim okresie termometr wskazujący ogólną kondycję państwa i warunek poprawnego funkcjonowania jego instytucji. Słowem, żeby mieć dobrą policję, sądy, wojsko, szkoły i szpitale, potrzeba pieniędzy, a z pustego, gdy wzrost gospodarczy słaby, i Salomon nie należy. Badani zapytani o konkretne problemy gospodarcze, które dotyczą ich osobiście, wymieniają przede wszystkim drożyznę (aż 63 proc.), zbyt niskie płace (34 proc.) i biurokrację (28 proc.), ale także korupcję (21 proc.), czy brak specjalistów na rynku pracy (14 proc.). Wszystkie te problemy WEI porusza w swoich raportach i analizach, wskazując konkretne ich rozwiązania. Jeśli chodzi o drożyznę, to lekarstwem na nią jest m.in. zwiększenie konkurencji o konsumenta między podmiotami gospodarczymi. Piszemy o tym w raporcie „**Twórcza destrukcja kontra przedsiębiorcze państwo**”. Zbyt niskie płace to zaś wynik złego systemu podatkowego, do którego zmiany nawołujemy w sojuszu ze Związkiem Przedsiębiorców i Pracodawców. Chcemy system uprościć i ograniczyć podatkowe koszty pracy tak, by wzrosła pensja netto pracowników. Korupcja i biurokracja to zjawiska wzajemnie powiązane i będące nieodłącznym efektem zbyt mocno rozrośniętego państwa, które chce być obecne dosłownie wszędzie. Zjawisko to nosi nazwę etatyzmu i opisujemy je w raporcie „**Etatyzm. Ślepa uliczka**”. Z kolei

brak wystarczającej liczby specjalistów na polskim rynku pracy to zjawisko mające swoje przyczyny w niedoskonałym systemie kształcenia wyższego, ale też w złej polityce imigracyjnej, która nie zachęca wysoko wykwalifikowanych osób z zagranicy do przyjazdu do Polski.

Najbardziej uciążliwe problemy wskazane przez Polaków w kontekście pozostałych obszarów funkcjonowania państwa także są zbieżne z obserwacjami WEI. W przypadku finansów publicznych jest to m.in. marnowanie środków publicznych. Skalę i absurdalność z tym związanej WEI przedstawia w „**Czarnej Księdze**” wydatków publicznych opublikowanej po raz pierwszy jesienią 2023 r. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo, badania trzeźwo wskazują na brak odpowiedniej liczby schronów dla ludności cywilnej oraz zbyt małą armię i brak powszechnej znajomości obsługi broni – w kontekście wojny w Ukrainie cieszy, że świadomość społeczna takich podstaw rośnie. Mamy nadzieję, że jest to choć częściowo efekt wysiłków WEI popularyzujących koncepcję obrony powszechnej. W dziedzinie edukacji, badania wskazują na przestarzały sposób nauczania w podstawówkach i ich zideologizowanie. W WEI opracowaliśmy koncepcję reformy szkolnictwa w oparciu o oddanie kontroli nad nim rodzicom i samorządom oraz o bon edukacyjny. Reforma ta wspomniane problemy powinna mocno ograniczyć.

W przypadku energii i klimatu uderza to, że zdaniem większości badanych największym problemem są wysokie ceny energii oraz zanieczyszczone powietrze, a wysoki poziom emisji CO₂ wskazują dopiero w dalszej kolejności. Zbieżne jest to z naszymi obserwacjami, że ceny polityk klimatycznych są obecnie zbyt wysokie dla zwykłych obywateli. Piszemy o tym choćby w raporcie „**Zapłać najubożsi**”. W przypadku polityki społecznej badania wskazują nadmierne roz-

dawnictwo jako najważniejszy problem, co również pokrywa się z naszą diagnozą. Tylko w przypadku demografii badani wskazują na problem, na który w WEI patrzymy nieco inaczej – mianowicie na wysokie koszty posiadania dzieci i zbyt niskie emerytury. Narracja o tym, że posiadanie dzieci jest wyjątkowo kosztowne, idzie zwykle w parze z poglądem, że jest to też utrapieniem. W WEI uważamy, że negatywny obraz posiadania dzieci jest wynikiem zideologizowania dyskursu społecznego. Z kolei, jeśli chodzi o niskie emerytury, to dopóki będą one wypłacane w starym bismarckowskim systemie, będzie tylko gorzej. WEI proponuje podstawową emeryturę obywatelską wypłacaną z podatków i silniejsze zachęty do oszczędzania i inwestowania indywidualnego.

Szczególnie cieszy nas fakt, że jeśli mowa o gospodarce, respondenci uważają, że powinna być ona reformowana w oparciu o wiarę w indywidualną inicjatywę obywateli i firm, a nie kompetencje urzędników i odgórne rozwiązania. Ogólnie rzecz biorąc, z naszego badania wynika, że Polacy są zasadniczo odrobinę bardziej wolnościowi niż etatystyczni. 31 proc. z nas uznaje, że „reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność obywateli i zaradność przedsiębiorców”, a 26 proc., że „na wierze w kompetencje urzędników i ścisłe państwowe regulacje”.

W uproszczeniu można powiedzieć, że co trzeci Polak wyznaje klasyczny liberalny światopogląd. To świetna wiadomość i coś, co powinni wziąć pod uwagę politycy nowego rządu, przygotowując swój program. Postanowiliśmy tu zresztą ułatwić im zadanie, publikując „**Poradnik reformatora**”, treściwy dokument zawierający najistotniejsze rekomendacje dla polityk publicznych do wdrożenia natychmiast oraz propozycje większych zmian systemowych.

Główne wyniki

W oczach Polaków główne 3 obszary wymagające reform w pierwszej kolejności to:

- **Ochrona zdrowia** – **57%** osób wskazuje ją na jednym z trzech miejsc w rankingu, w tym 26% jako najpoważniejszy/najpilniejszy problem w Polsce. W tym obszarze najwięcej Polaków, dla których jest to ważna kwestia, jako główne problemy wskazuje zbyt długie terminy oczekiwania na zabiegi medyczne (62%) oraz długie kolejki w szpitalach i przychodniach (56%).
- **Wymiar sprawiedliwości** – dla **43%** Polaków jest to jedna z trzech głównych dziedzin, która powinna zostać pilnie zreformowana (a dla 19% jest to kwestia nr 1). W ramach tego obszaru najbardziej Polaków dotyka problem upolitycznienia sądów (50%) oraz długość postępowań w sądach (43%).
- **Gospodarka** – **40%** osób stawia na podium ten obszar jako kluczowy do zreformowania. Dla osób, które wskazują ten obszar, zdecydowanie najbardziej dotkliwym problemem jest rosnąca drożyzna/inflacja (63%).

Warto zwrócić uwagę, że ranking ważności poszczególnych obszarów różni się nieco w zależności zarówno od zmiennych demograficznych, jak i podejścia do kwestii, na czym powinno opierać się reformowanie państwa (wiara w samodzielność / zaradność obywateli *versus* wiara w instytucje państwowe).

- **PŁEĆ.** Kobiety jako pilniejsze wskazują takie obszary jak: ochrona zdrowia, wymiar sprawiedliwości, bezpieczeństwo oraz edukacja. Natomiast dla mężczyzn ważniejsze niż dla kobiet są: gospodarka oraz demografia.
- **WIEK.** W rankingu najmłodszych wyżej niż u pozostałych znajdują się kwestie: edukacji, energii i klimatu, a także bezpieczeństwa; podczas gdy starszych (powyżej 45 lat) bardziej osobiście dotyczą problemy związane z ochroną zdrowia. Grupa 55+ także najbardziej ze wszystkich zwraca uwagę na potrzebę pilnej reformy wymiaru sprawiedliwości. Obszar gospodarki najsilniej wymaga zreformowania według osób w wieku 25–34 lata (czyli często dopiero wchodzących na rynek pracy), natomiast demografia jest pilniejszym problemem dla osób w wieku 25–44 lata (czyli w wieku rozrodczym).
- **POSIADANIE DZIECI.** Ochrona zdrowia, wymiar sprawiedliwości oraz bezpieczeństwo to pilniejsze obszary w oczach osób posiadających dzieci niż bez dzieci. Natomiast osoby nieposiadające dzieci nieco wyżej stawiają gospodarkę oraz finanse publiczne.

- **WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA.** Ochrona zdrowia oraz wymiar sprawiedliwości są jeszcze ważniejsze dla mieszkańców wsi oraz największych miast w Polsce (powyżej 500 tys. mieszkańców) niż pozostałych. Mieszkańcy średnich miast (20–99 tys. mieszkańców) silniej niż inni zwracają uwagę na potrzebę reform w obszarach: gospodarki, edukacji oraz demografii. Mieszkańcy małych miast (do 20 tys. mieszkańców) częściej niż ci, którzy mieszkają w większych miejscowościach, uważają, że istotne problemy leżą w obszarze polityki społecznej.
- **POSTAWA WOBEC REFORMOWANIA PAŃSTWA.** Osoby silniej zgadzające się z poglądem, że reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność obywateli i zaradność przedsiębiorców wyżej w rankingu pilnych kwestii stawiają: wymiar sprawiedliwości, edukację, finanse publiczne czy gospodarkę. Natomiast osoby, którym bliższa jest wiara w kompetencje urzędników i regulacje państwowe wyżej stawiają obszary związane z: bezpieczeństwem, demografią, polityką społeczną oraz energią i klimatem.

Także pod względem percepcji szczegółowych problemów w ramach każdego z obszarów widać wiele istotnych różnic w zależności od płci, wieku, posiadania dzieci czy wielkości miejsca zamieszkania. Chociażby trudności związane ze znalezieniem dobrej pracy bardziej osobiście dotyczą młodych (którzy dopiero zaczynają wchodzić na rynek pracy) oraz mieszkańców małych miast (gdzie oferta pracy nie jest tak szeroka), natomiast starsi najbardziej ze wszystkich grup wiekowych przejmują się rosnącymi cenami oraz zbyt niskim poziomem świadczeń emerytalnych. Zanieczyszczenie powietrza jest postrzegane jako większy problem dla mieszkańców największych miast w Polsce (gdzie jakość powietrza jest zazwyczaj gorsza), podczas gdy w tym obszarze mieszkańcy wsi i małych miast bardziej przejmują się zbyt wysokimi cenami paliw.

Wyniki szczegółowe

Co należy w Polsce zreformować najpierw? Uszereguj poniższe dziedziny według własnej oceny tego, jak pilne i poważne są trawiące je problemy.

N=1094; IM NIŻSZA ŚREDNIA, TYM WYŻSZE MIEJSCE W RANKINGU

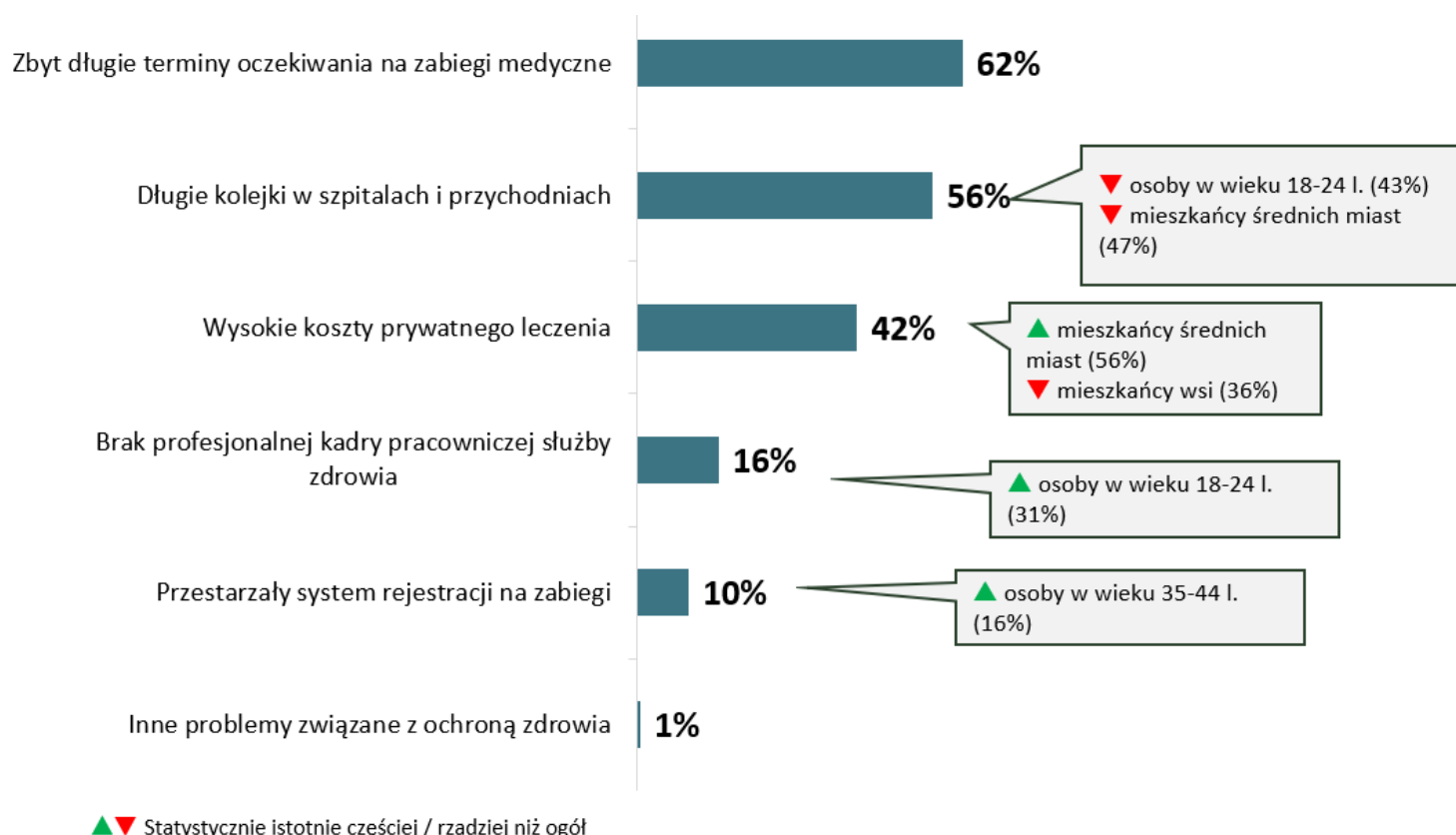
	% 1.miejsce	% 2. miejsce	% 3. miejsce	top3box	średnia
OCHRONA ZDROWIA	26%	16%	15%	57%	3,5
WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	19%	12%	12%	43%	4,3
GOSPODARKA	12%	15%	13%	40%	4,5
FINANSE PUBLICZNE	8%	13%	14%	35%	4,7
BEZPIECZEŃSTWO	13%	11%	10%	34%	4,8
EDUKACJA	6%	12%	13%	31%	5,1
ENERGIA I KLIMAT	5%	9%	10%	24%	5,7
POLITYKA SPOŁECZNA	5%	7%	8%	20%	5,8
DEMOGRAFIA	5%	4%	5%	14%	6,5

Problem nr 1: OCHRONA ZDROWIA

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=615 (osoby, które wskazały ochronę zdrowia jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

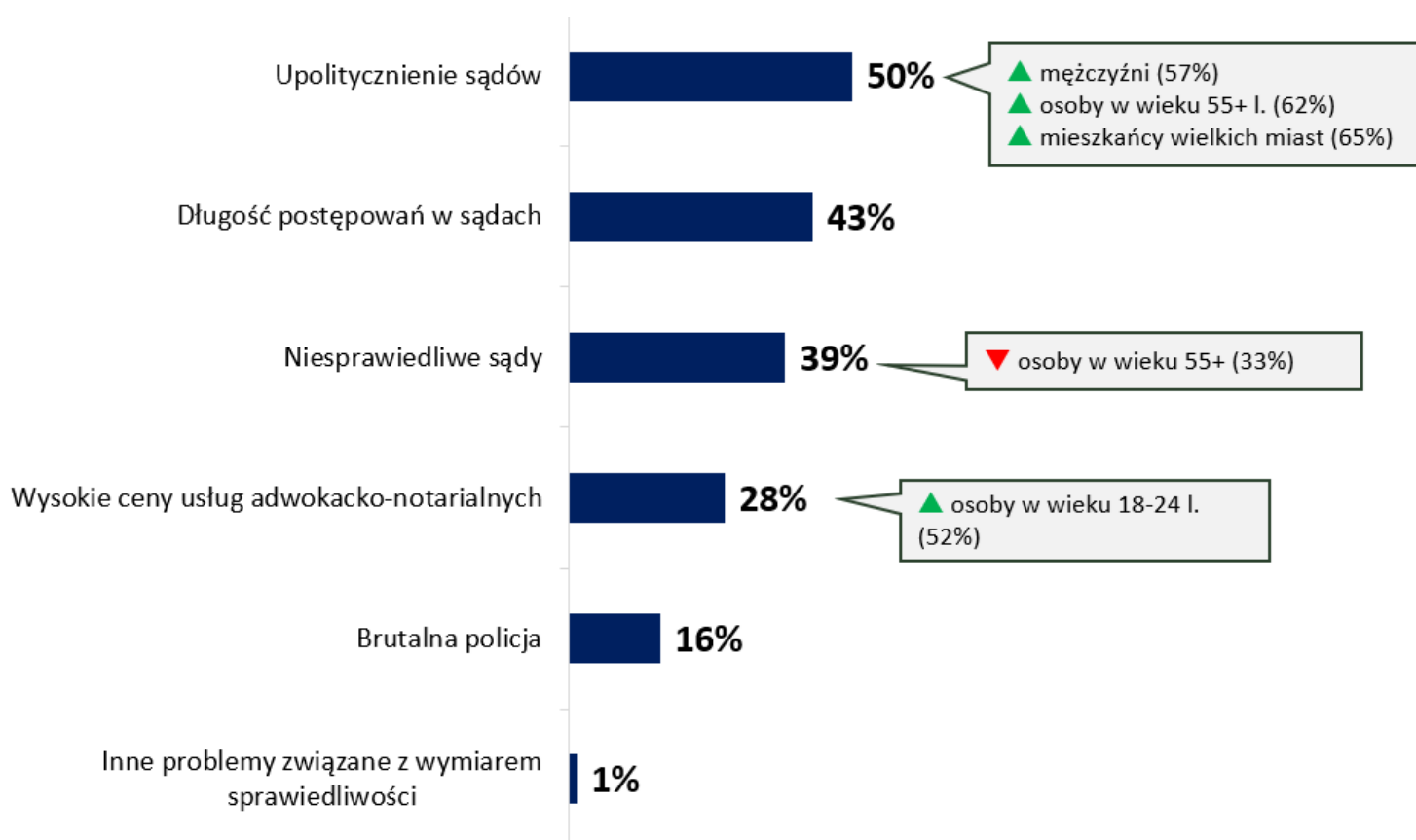
POCHRONA ZDROWIA jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Kobiet** niż mężczyzn
- **Osób w wieku 45+** niż młodych (18–34 lata)
- **Posiadających dzieci** niż osób bez dzieci
- **Mieszkańców wsi oraz największych miast** w Polsce niż mieszkańców średnich miast

Problem nr 2: WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=474 (osoby, które wskazały wymiar sprawiedliwości jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

▲ ▼ Statystycznie istotnie częściej / rzadziej niż ogół

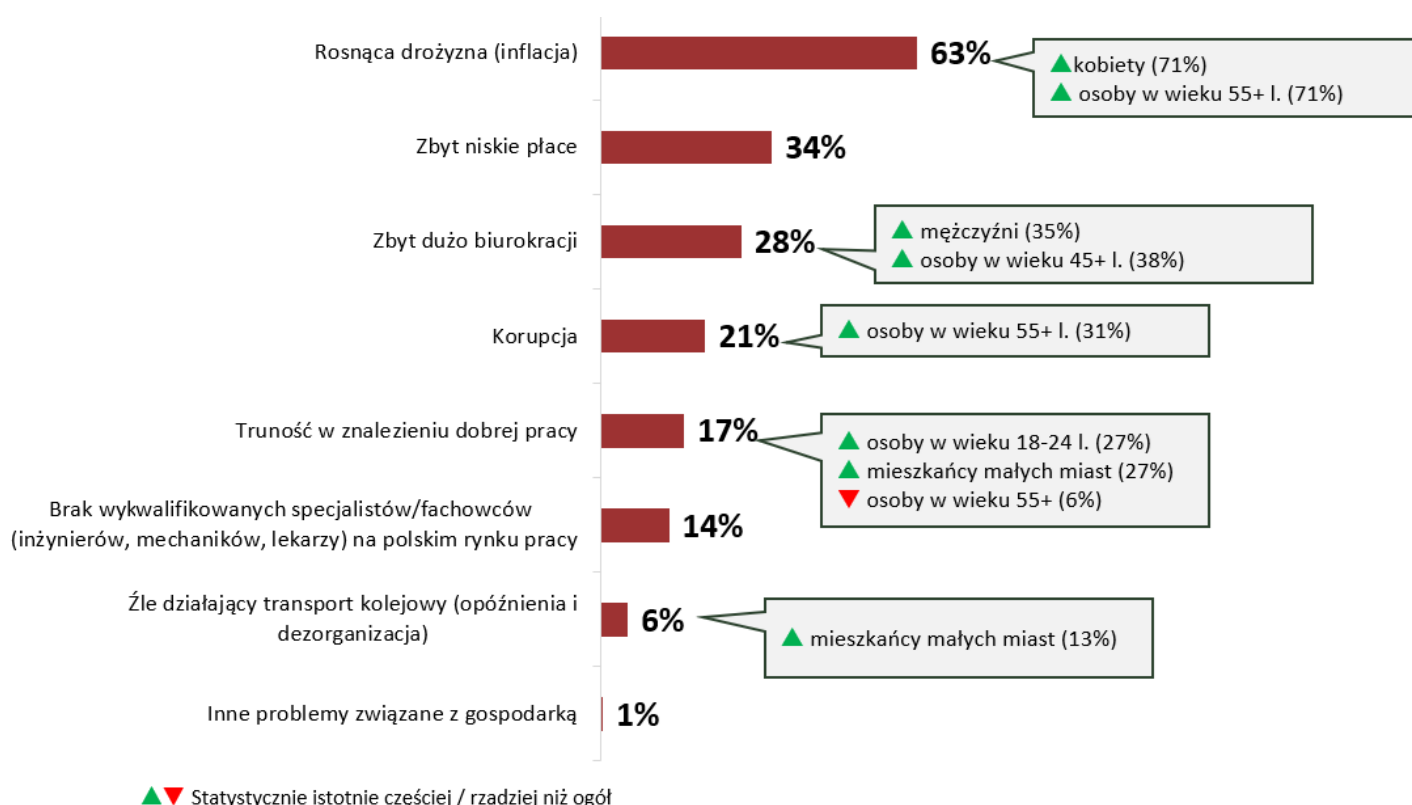
WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Kobiet** niż mężczyzn
- **Osób w wieku 55+** niż 18–44 lata
- **Posiadających dzieci** niż osób bez dzieci
- **Mieszkańców wsi oraz największych miast** w Polsce niż mieszkańców średnich oraz dużych miast
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność / zaradność obywateli przedsiębiorców**

Problem nr 3: GOSPODARKA

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=436 (osoby, które wskazały gospodarkę jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

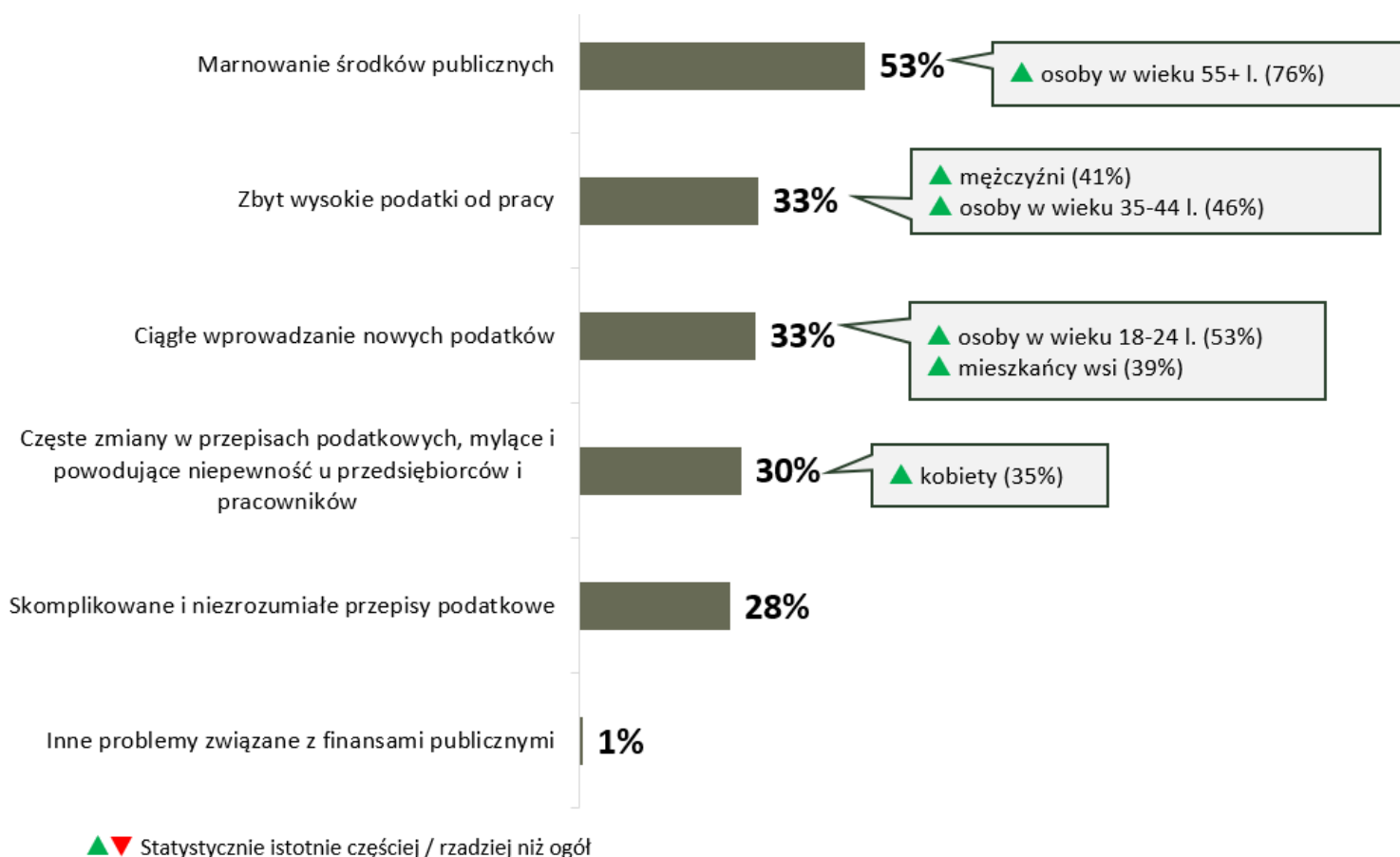
GOSPODARKA jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Mężczyzn** niż kobiet
- **Osób w wieku 25–34 l.** niż pozostałych
- **Nieposiadających dzieci** niż osób z dziećmi
- **Mieszkańców średnich** miast
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność i zaradność obywateli i przedsiębiorców**

Problem nr 4: FINANSE PUBLICZNE

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=389 (osoby, które wskazały finanse publiczne jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

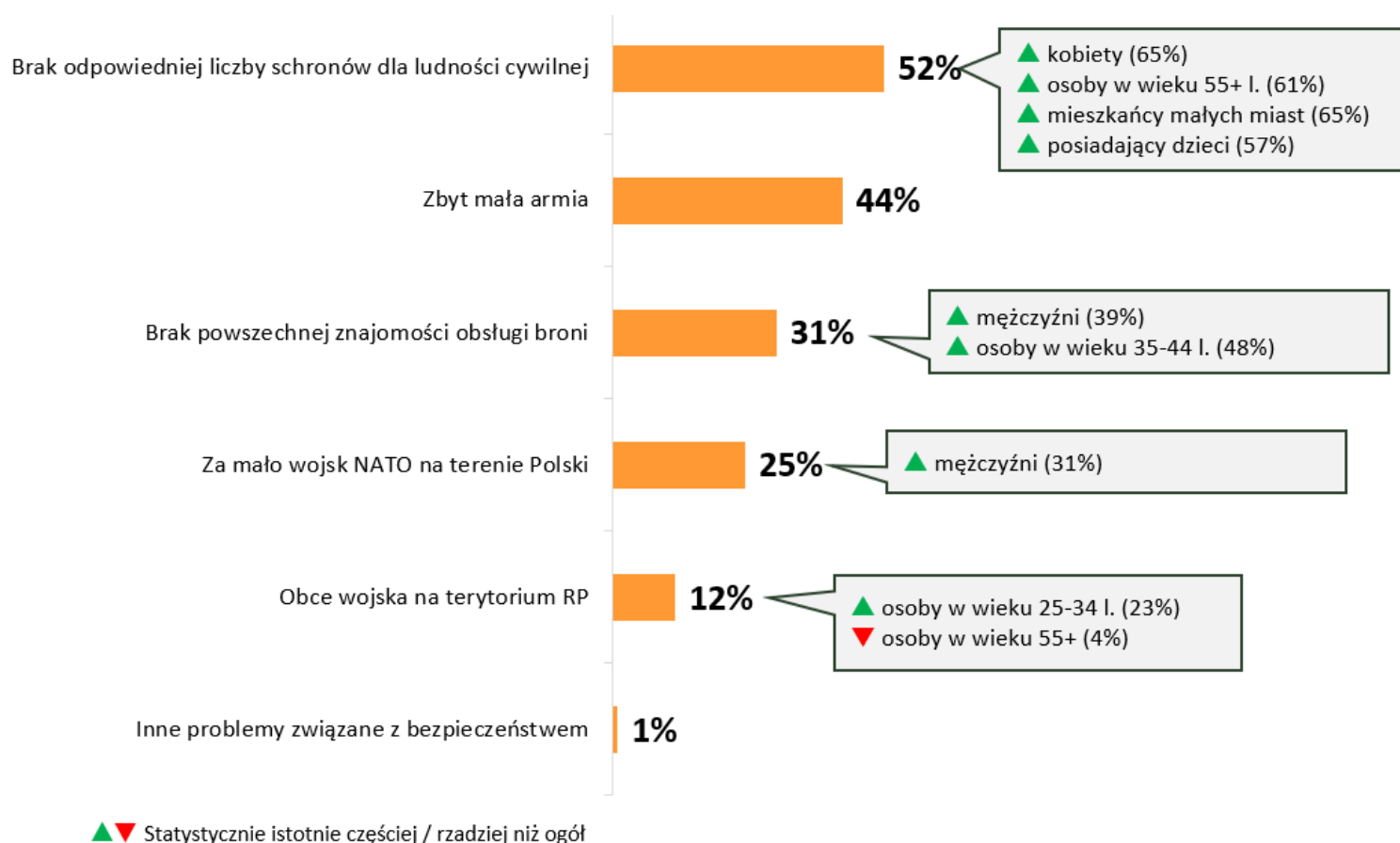
FINANSE PUBLICZNE są wyżej w rankingu problemów u:

- Osób w wieku 35–44 l. niż starszych
- Nieposiadających dzieci niż osób z dziećmi
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność i zaradność obywateli i przedsiębiorców**

Problem nr 5: BEZPIECZEŃSTWO

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=378 (osoby, które wskazały bezpieczeństwo jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

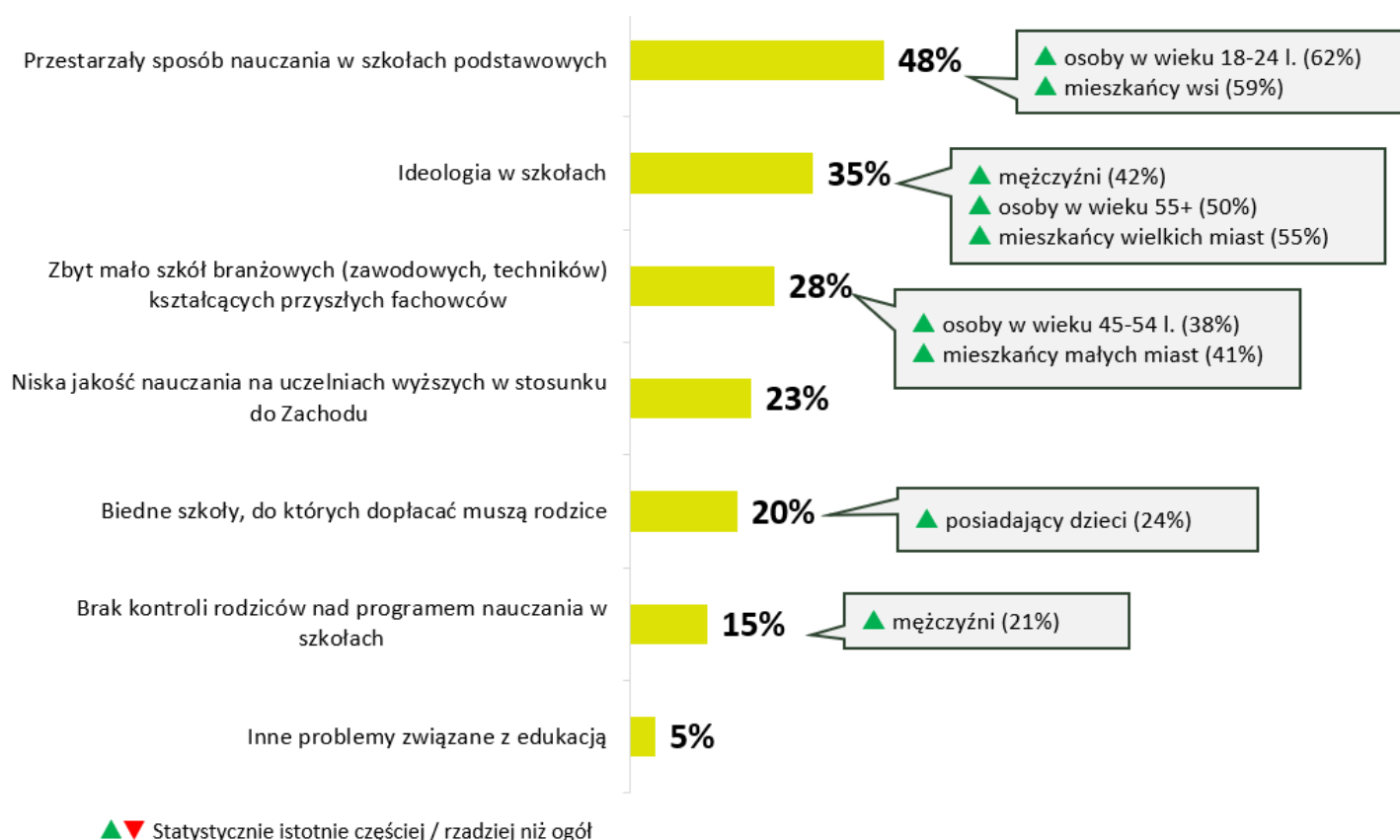
BEZPIECZEŃSTWO jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Kobiet** niż mężczyzn
- **Osób w wieku 18–24 l.** niż starszych
- **Posiadających dzieci** niż osób bez dzieci
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w kompetencje i regulacje państwowe**

Problem nr 6: EDUKACJA

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=341 (osoby, które wskazały edukację jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

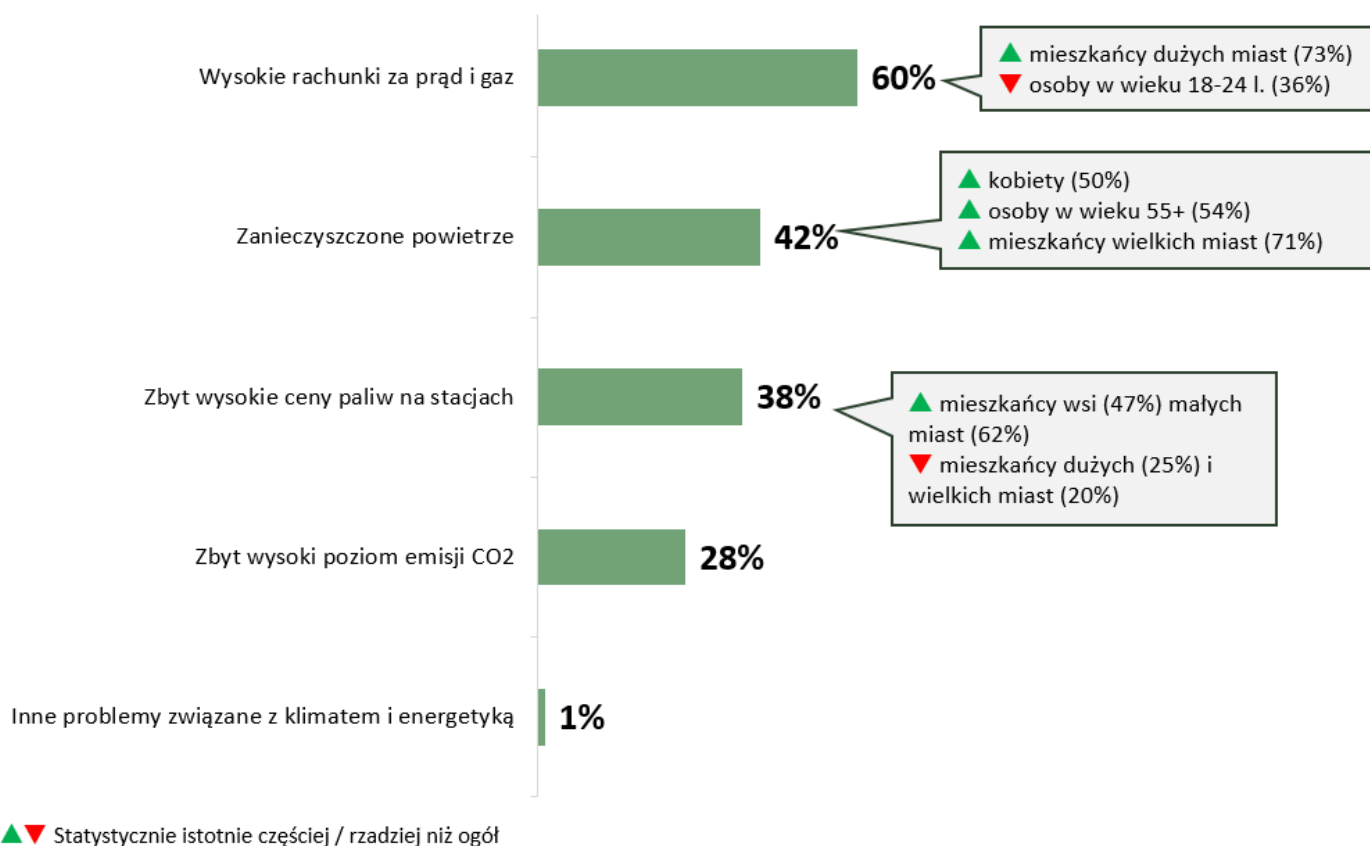
EDUKACJA jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Kobiet** niż mężczyzn
- **Osób w wieku 18–24 l.** niż starszych
- **Mieszkańców średnich miast** niż wsi lub największych miast
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w samodzielność i zaradność obywateli i przedsiębiorców**

Problem nr 7: ENERGIA I KLIMAT

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=261 (osoby, które wskazały energię i klimat jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

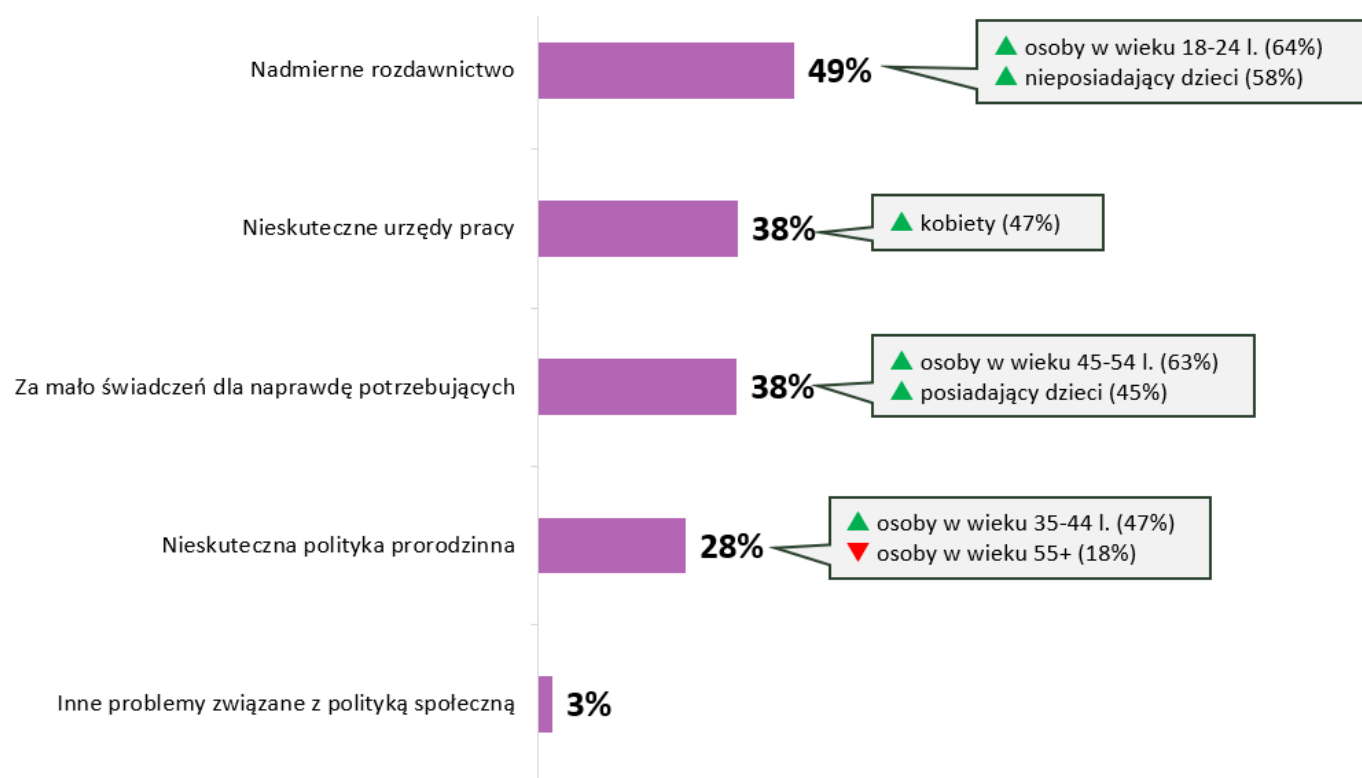
ENERGIA I KLIMAT jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Osób w wieku 18–34 l.** niż starszych
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w kompetencje i regulacje państwowe**

Problem nr 8: POLITYKA SPOŁECZNA

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=232 (osoby, które wskazały politykę społeczną jako obszar pilny / ważny na 1-3 miejscu)

▲▼ Statystycznie istotnie częściej / rzadziej niż ogół

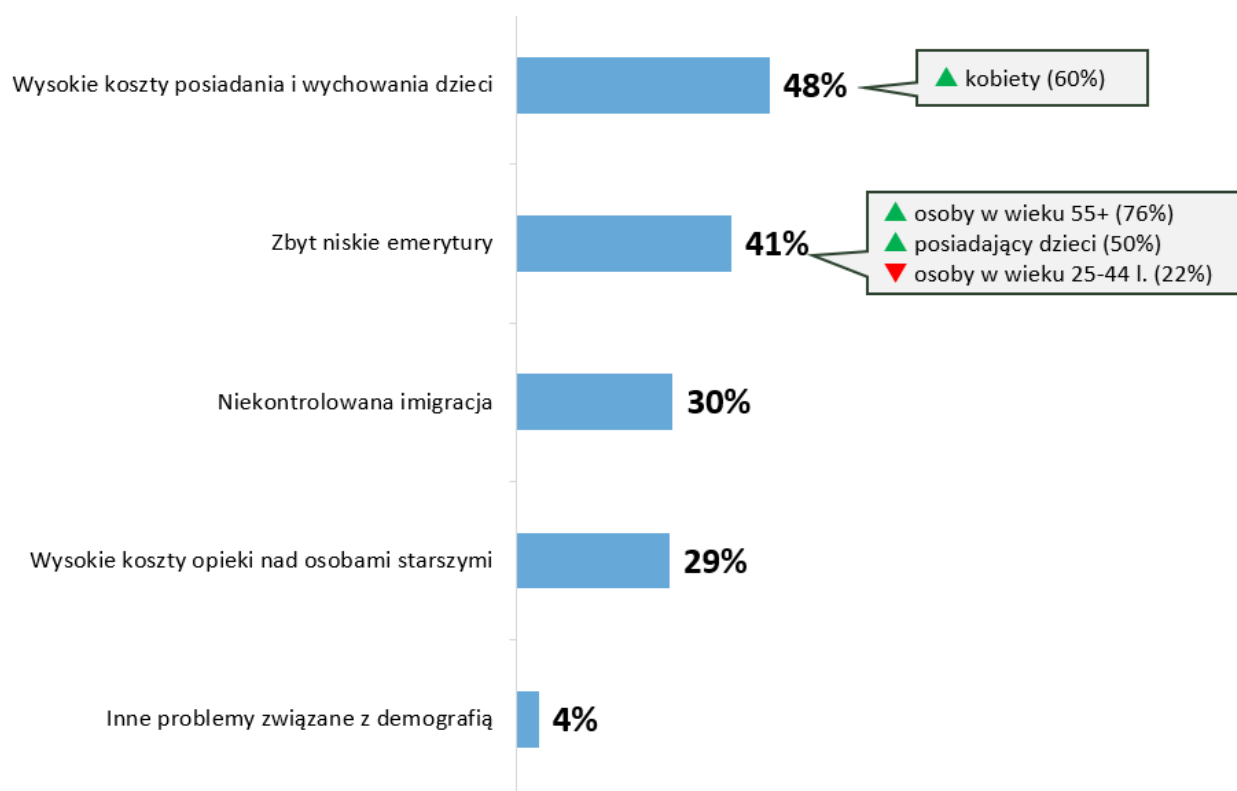
POLITYKA SPOŁECZNA jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Mieszkańców małych miast** niż średnich, dużych i wielkich
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w kompetencje i regulacje państwowe**

Problem nr 9: DEMOGRAFIA

Wskaż, które problemy w ramach danego obszaru dotyczą Ciebie najbardziej osobiście. Możesz wskazać maksymalnie 2 problemy najważniejsze dla Ciebie.

N=155 (osoby, które wskazały demografię jako obszar pilny / ważny na 1–3 miejscu)

▲ ▼ Statystycznie istotnie częściej / rzadziej niż ogół

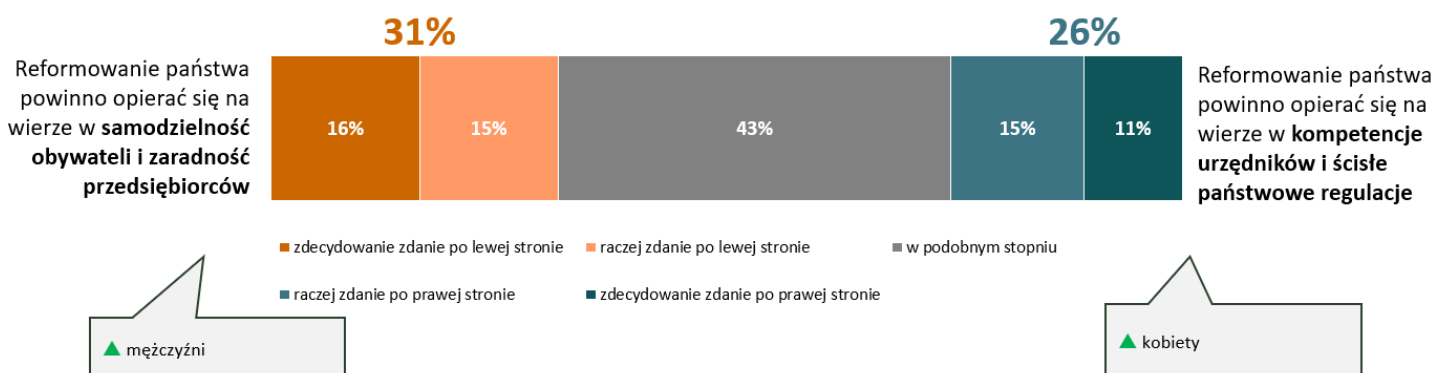
DEMOGRAFIA jest wyżej w rankingu problemów u:

- **Mężczyzn** niż kobiet
- **Osób w wieku 25–44 lata** niż młodszych i starszych
- **Mieszkańców średnich miast** niż pozostałych
- Osób silniej zgadzających się z poglądem, że **reformowanie państwa powinno opierać się na wierze w kompetencje i regulacje państwowe**

Na czym powinno opierać się reformowanie państwa?

Które z poniższych stwierdzeń jest Ci bliższe?

Do odpowiedzi użyj skali 1–5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie zdanie po lewej stronie”, 2 – „raczej zdanie po lewej stronie”, 3 – „w podobnym stopniu”, 4 – „raczej zdanie po prawej stronie”, 5 – „zdecydowanie zdanie po prawej stronie”.

▲▼ Statystycznie istotnie częściej / rzadziej niż ogół

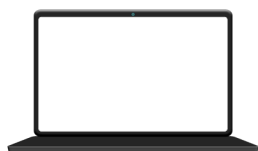
Cele i metodologia badań

Główny cel

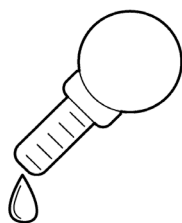
Głównym celem badania było poznanie opinii Polaków nt. głównych problemów trawiących polskie państwo.

Metoda

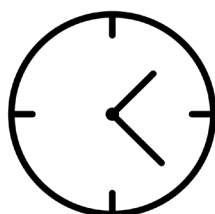
Badanie zostało zrealizowane metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview) na panelu badawczym Ariadna w ramach cotygodniowego badania omnibusowego.

Próba badawcza

- Badanie zostało przeprowadzone na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie Polaków
- W badaniu wzięło udział N=1094
- Szczegółową charakterystykę demograficzną próby przedstawiono na stronach 20–21

Długość ankiety

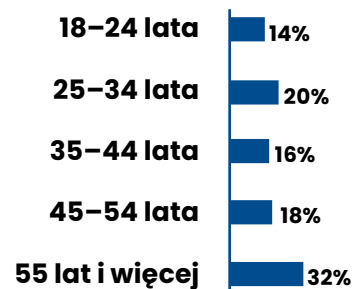
Okolo
5 minut

Charakterystyka demograficzna próby

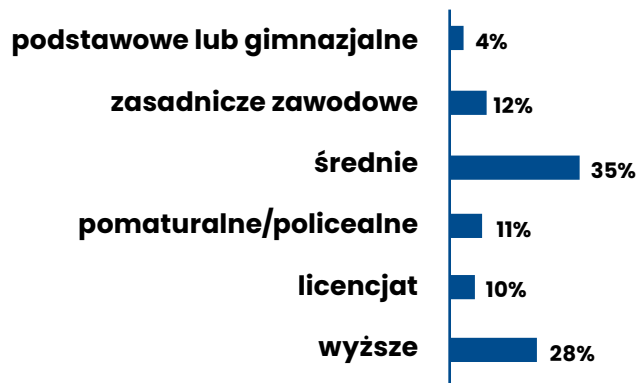
PŁEĆ

WIEK

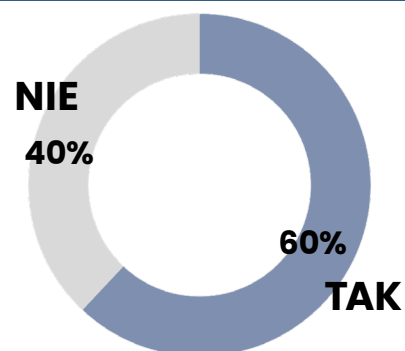
WYKSZTAŁCENIE

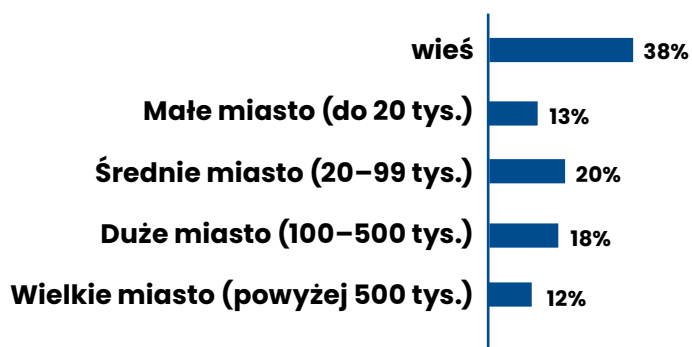
WOJEWÓDZTWO

POSIADANIE DZIECI

WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

**Autorka składu:
Anna Śleszyńska**

Zdjęcia: Canva.com,

Użyto czcionek: Poppins, Into Rust

**Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa**